ASS in de artsenpraktijk

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

ASS in DSM 5

intacte vaardigheden:
geen probleem

talenten:
beter

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Logisch denken
opmerken van details
verrassende verbanden
reproduceren
snel verzamelen van veel informatie
analyseren
alleen werken
goed in 1 op 1 contact
afspraken nakomen
detailwerk
onthouden
concentreren
specialiseren

Het autistisch spectrum

Het beschreven gedrag toont zich als een spectrum

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Neurodivergent

Binnenkant

Buitenkant

Waarnemen

Denken

Gedrag

ASS: een andere manier van informatie verwerken

Een andere manier van denken

1. Andere prikkelverwerking
2. Het predictieve brein
3. Moeilijkheden bij centrale coherentie of contextblindheid
4. Moeilijkheden op vlak van Theory-Of-Mind (TOM)
5. Moeilijkheden in executief functioneren (EF)

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Secundaire problemen

Afbeelding van Mote Oo Education via Pixabay

ASS-gedrag

Andere manier van denken

leerstijl

- prikkelverwerking
- Het predictieve brein
- Centrale coherentie
- TOM
- EF

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

1. prikkelverwerking

© Geef mij de 5

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

1. Prikkelverwerking

sensorische info wordt

- sterker
- minder sterk

waargenomen

https://www.youtube.com/watch?v=57bu_YSdGIQ

Brian aan het woord:

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

1. Prikkelverwerking

Gevolg overprikkeling:

- vermoeidheid
- concentratieproblemen
- tempoproblemen
- agressie
- somatische klachten

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

1. Prikkelverwerking

Overprikkeling versus onderprikkeling

https://nl.participate-autisme.be/videos/wat-is-autisme/zintuiglijke-waarneming?videos_id=15&videos_section=1

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Aandachtspunten voor de artsenpraktijk

Andere prikkelverwerking → andere lichaamsbeleving

- hogere of lagere pijndrempel
- koorts wordt niet opgemerkt
- afkeer voor aanraking
- afwijkend honger- of dorstgevoel

Informatieverwerkingsvertraging

- meer tijd nodig

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Aandachtspunten voor de arstenpraktijk

Mogelijke diagnose niet te snel verwerpen op grond van afwijkende ziekteverschijnselen

Vermijd overbodige aanrakingen

Houd rekening met een andere reactie op medicatie
→ Soms volstaat een lagere dosering
→ Soms meer last van bijwerkingen

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Aandachtspunten voor de artsenpraktijk

Vraag na of dieet niet botst met voorkeuren & routines

Prikkelvrije wachtkamer waarin patienten voldoende afstand kunnen houden van elkaar

Geef verwerkingstijd

Niet te veel informatie in één keer.

Visualiseer

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

ASS-gedrag

Andere manier van denken

leerstijl

prikkelverwerking

Het predictieve brein

Centrale coherentie

TOM

EF

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

2. Het predictieve brein

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

2. Het predictieve brein

Snel te reageren

= voorspelling op basis van beperkte informatie

= alleen informatie verwerken die niet strookt met de voorspelling.

Brein = slimme gokmachine i.p.v. rekenmachine

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Aandachtspunten voor de artsenpraktijk

- Maak prikkels voorspelbaar

→ zeg vooraf wat je gaat doen
→ leidt niet af van onaangename prikkel
→ hoe smaakt het medicijn?

- Wees duidelijk als afspraken uitlopen

→ geef een indicatie van de wachttijd

- Wees voorspelbaar

→ doe wat is afgesproken

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

ASS-gedrag

Andere manier van denken

leerstijl

prikkelverwerking

Het predictieve brein

Centrale coherentie

TOM

EF

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

3.Centrale coherentie: Detaildenken

Centrale Coherentie = in een veelheid van prikkels samenhang zien

Mensen met ASS hebben een detailgerichte informatieverwerkingsstijl en verliezen soms de samenhang uit het oog

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

3. Centrale coherentie: Detaildenken

3. Centrale Coherentie: Contextdenken

Context-denken = betekenis van een detail hangt af van de context

Mensen met ASS zijn soms contextblind

Wat is dit?

En wat is dit?

3. Centrale coherentie: contextblindheid

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

3. Centrale coherentie contextblindheid

Annick aan het woord

- Alles opmerken
- Dingen letterlijk nemen
- Details koppelen aan 1 betekenis
- Betekenis van dingen niet vatten

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Aandachtspunten voor de artsenpraktijk

Onderscheid hoofd- & bijzaken is moeilijk:
→ Stel concrete en gesloten vragen/meerkeuzevragen
→ Voorzie extra consulatietijd

Samenhang & linken zijn moeilijk:
→ Maak oorzaak en gevolg heel concreet
→ Vraag na wat ze zelf als oorzaak zien

Moeite met impliciete communicatie
→ Directe communicatie
→ Vermijd ironie en sarcasme
→ Een opdracht is geen vraag

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Aandachtspunten voor de artsenpraktijk

- Wat is voldoende rusten?
- Wat betekent drink je veel alcohol?
- Wanneer is elke ochtend?
- Wat betekent “let op met suiker”?

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

ASS-gedrag

Andere manier van denken

leerstijl

prikkelverwerking

Het predictieve brein

Centrale coherentie

TOM

EF

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

4. Theory of mind

TOM = zicht hebben op wat andere mensen denken/voelen/ wensen/willen

↓

- Begrijpen en voorspellen van menselijk gedrag
- Zwak inzicht in de sociale regels
- Sociaal onaangepast gedrag

https://www.youtube.com/watch?v=6ND6VEZOm0w

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

4. Theory of mind: gevolg

- Onbedoeld mensen kwesten
- Kritiek niet zien aankomen
- Niet begrijpen wat de ander verwacht
- Te lang doorgaan met grapjes
- Naïviteit
- Overtuigd van hun groot gelijk

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Aandachtspunten voor de artsenpraktijk

- Neem ongepaste communicatie niet te persoonlijk.
- Zeg wat je bedoelt en voelt
- Leg uit waarom je bepaalde vragen stelt
- Verduidelijk de sociale omgeving
- Laat je niet leiden door ogenschijnlijke afwezigheid van emoties

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Theory of own mind?

TOOM = bewust te zijn van eigen gedachten/gevoelens & wensen

- In gesprekken wordt ervan uit gegaan dat mensen direct zicht hebben op hun eigen beleving.
- Gevolg: typische patronen begeleidingsgesprekken:
  - weinig info: *“kweetnie”*
  - standaard antwoord “goed”

Aandachtspunten voor de artsenpraktijk

- Vertrek niet van gevoelens maar van feiten, gebeurtenissen en concrete situaties.
- Geen open vragen maar meerkeuze vragen

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

ASS-gedrag

Andere manier van denken

leerstijl

prikkelverwerking

Het predictieve brein

Centrale coherentie

TOM

EF

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

5.Executieve functies

Vaardigheden die je nodig hebt om je gedrag goed te organiseren

- problemen met plannen & organiseren
- problemen met tijdbesef
- flexibiliteit

Jeniffer aan het woord

Aandachtspunten voor de artsenpraktijk

Chaotisch in het nakomen van afspraken

→ Herinnering per sms

Medicatie vergeten

→ Zoek samen naar hulpmiddelen

Kwijt geraken van brieven/voorschriften

→ Elektronisch

Consult bij specialist niet georganiseerd krijgen

→ Stappenplan

→ Samen de afspraak maken

HET RASTER VZW
BEGELEIDING RONDOM AUTISME

Bedankt voor jullie aandacht!

HET RASTER vzw
BEGELEIDING RONDOM AUTISME